

Az Európai Bizottság monitoring-jelentése Magyarországról

Vida Krisztina

Günter Verheugen, kibővülésért felelős EU-biztos szavai szerint a mostani „az EU történetének legjobban előkészített bővítése”. Ezzel a kijelentéssel egy szempontból biztosan nem vitakozhatunk: a tagjelöltekre vonatkozóan soha ennyire alapos, részletes és rendszeres országértékelés nem előzött meg egyetlen korábbi kibővülést sem.

Brüsszelben tizenhárom hónappal ezelőtt, 2002. október elején látott napvilágot a tíz csatlakozó országról – köztük Magyarországról – szóló utolsó országjelentés, amely még a koppenhágai kritériumok (stabil demokrácia, működő piacgazdaság, jogharmonizáció és intézményi kapacitások) mentén vizsgálta a leendő tagországok felkészültségét a tagságra. Az elemzéseket kísérő ún. stratégiai dokumentumban a Bizottság vállalta, hogy EU-taggá válásunk előtt hat hónappal újabb jelentéseket készít, amelyekben már a sikeres tagság előfeltételeit veszélyeztető lemaradásokra fog koncentrálni.

Ennek jegyében készült el a 2003. november 5-én nyilvánosságra hozott tíz ún. monitoring-jelentés, amelynek általános, pozitív üzenete, hogy 2004. május 1-re a tagsággal járó kötelezettségek jelentős részét mind a tíz csatlakozó ország képes lesz teljesíteni. Emellett a problémás kérdéseket a Bizottság két kategóriában tárgyalja: a „komoly aggodalomra okot adó” kérdések mellett felsorolja azokat a területeket is, amelyeken a leendő tagoknak még „fokozott erőfeszítéseket” kell tenniük.

A koppenhágai tárgyalás-lezárás, valamint a Csatlakozási Szerződés 2003. április 16-i, athéni aláírása után már valóban nem a tagság ténye a kérdés, hanem a sikeres EU-tagságra való felkészülés a tét. Az Európai Bizottság monitoring-jelentése tehát építő kritikaként is felfogható a csatlakozó országok számára, amelyeknél egyébként a leggyakrabban felemlgetett hiányosságok között van a diplomák és szakképesítések kölcsönös elismerése, az agrárpolitikához kapcsolódó intézmények felállítása, az élelmiszeripari üzemek

közegészségügyi szabályai, a szivacsos agyvelőgyulladás megelőzését szolgáló intézkedések, a halászati politika, illetve a versenypolitika egyes elemei. A csatlakozók között a legkomolyabb elmaradások tekintetében Szlovénia áll a legjobban: 1 területen kapott csak „piros jelzést”, míg Litvánia esetében 2, Csehország, Észtország és Ciprus esetében 3-3, Magyarország és Szlovákia esetében 4-4 területen (ebből Magyarország esetében egy kérdés októberben rendeződött, ezt azonban a szeptember 30-val lezárt jelentés nem tudta figyelembe venni), Lettországnál 5, Máltánál 6, Lengyelországnál pedig összesen 9 területen regisztrált a Bizottság komoly hiányosságokat.

Hazánk esetében mind a négy (pontosabban ma már csak három) kritikus pont az ország számára oly fontos agrárpolitikával kapcsolatos. Ha nem akarunk elesni a magyar termelőket megillető közvetlen kifizetésektől, a vidékfejlesztési támogatásoktól, illetve az új európai piaci értékesítési lehetőségektől, akkor sürgősen fel kell gyorsítanunk a Kifizető Ügynökség, valamint az ún. Egységes Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer felállítását, át kell adnunk az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról számunkra megítélt vidékfejlesztési támogatások programtervezetét (ez került átadásra októberben), illetve jelentős lépéseket kell tennünk az élelmiszerfeldolgozó üzemek korszerűsítése terén.

Emellett a kevésbé kritikus, de további alkalmazkodást igénylő több mint harminc terület között találjuk az EU-konform közbeszerzési szabályokat, a cukor és a bor közös piaci rendtartását, az ipari szennyezést, a fogyasztó- és egészségvédelem piacfelügyeletét, a vízum- és menekültpolitikát vagy a kormányzat belső pénzügyi ellenőrzésének megerősítését.

Magyarország számára egyébként nem volt váratlan a jelentés tartalma, hiszen az Európai Bizottság az információkat (más források mellett) elsősorban a kormányzattól és az államigazgatási

szervektől szerezte be, és a számonkérés éppen a magyar kormány által Koppenhágában tett vállalásokat veszi sorra.

Az ország alapvető érdeke tehát, hogy a hátralévő hat hónapban a kormány a Bizottság által is kiemelt területeken erősítse a felkészülést. Ezt az EU végrehajtó szerve továbbra is figyelemmel fogja kísérni, illetve tapasztalatait egy újabb jelentésben fogja összefoglalni a belépés előtt, valószínűleg 2004 márciusában. A mostani jelentés az elmaradásokkal kapcsolatban még nem helyez kilátásba semmilyen „retorziót”, ám a Csatlakozási Szerződés értelmében, ha belépésünk után sem felelünk meg bizonyos alapvető követelményeknek, a Bizottság háromféle védzáradékot is alkalmazhat. Míg az első védzáradék bevezetését a régi és az új tagok egyaránt kezdeményezhetik súlyos és tartós gazdasági nehézségek esetében, addig a másik két eszköz kifejezetten az új tagokkal szemben vezethető be (egészen 2007. május 1-ig), akkor, ha elmulasztjuk a Csatlakozási Szerződésben vállalt kötelezettségeinket. A jelentések kapcsán kiadott nyilatkozatában a Bizottság leszögezi, hogy szükség esetén nem habozik majd a védzáradék eszközeihez nyúlni, ugyanakkor – éppen a drasztikus intézkedéseket elkerülendő, és emellett talán a közvélemény számára is pozitív intézkedésként – a Bizottság a tagság követelményeihez való alkalmazkodást további támogatásokkal kívánja elősegíteni 2004. május 1. után (például fel nem használt Phare-forrásokból).

A monitoring-jelentés további fontos üzenete számunkra, hogy a kezdetben éllavas Magyarország most a csatlakozó országok középmezőnyébe tartozik a sikeres tagság mindkét kulcsfontosságú területén: mind a jogi-intézményi felkészülés, mind a makrogazdasági mutatók és az általános versenyképesség szempontjából. Bár a magyar gazdaság növekedési rátája még mindig jóval az EU-átlag fölött van, a korábbi évek trendjéhez képest jelentősen visszaesett (2003 első félévében 2,6%-ra). Emellett szinte minden makrogazdasági mutató romlott. A belső egyensúlytalanság egyik fő oka, hogy az utóbbi években a reálbérek a termelékenységét meghaladó mértékben nőttek, a külső egyensúlyi pozíciók (folyó fizetési mérleg, államadósság) romlásához pedig éppúgy hozzájárult az elhibázott gazdaságpolitika, az elmúlt években elmulasztott reformok, mint a külső kereslet hanyatlása és a nettó külföldi tőkebeáramlás erőteljes csökkenése. A Bizottság értékeli, hogy a kormány az államháztartás tavalyi kiugróan magas hiányát erőteljesen le kívánja faragni, bár az idénre kitűzött 5%-os deficitet túl ambiciózusnak tartja. Emellett Budapest számára rendkívül fontos üzenet, hogy belépésünk után a költségvetési po-

litika szigorúbb ellenőrzés alá kerül, és ellenünk is alkalmazható lesz a túlzott költségvetési hiány miatti eljárás – annak ellenére, hogy az euró bevezetését csupán 2008-ra tűztük ki. A maastrichti konvergencia-kritériumoknál maradván fontos, hogy ne növeljük a GDP 56,3%-ára rúgó államadósságot (hogy a kritériumon belül maradjunk), és hogy megfékezzük az utóbbi hónapokban ismét növekvő inflációt (a 2002 végére elért 3,6%-os ráta 2003 augusztusára 4,7%-ra nőtt). Ugyanakkor a jobb mutatók közé sorolható a 2001-re elért, európai összehasonlításban is alacsony munkanélküliség, amely 2002-ben is maradt 5,6%.

A magyar versenyképesség növelését több esz-közzel egyszerre lehetne elérni. Egyensúlyba kell hozni a termelékenység növekedési ütemét és a bérkiáramlást, ösztönözni kell az exportra termelő, illetve a multinacionális vállalatoknak bedolgozó hazai cégeket, növelni kell az infrastruktúra-beruházásokat, törekedni kell az árfolyam-stabilitásra (amelyet a monetáris unió „előszobájába”, az ERM 2-be való belépésünk is megkíván), és jelentősen támogatni kell a tudás alapú társadalom megerősödését. Ha ezek az intézkedések a monitoring-jelentésben említett elmaradások, hiányosságok gyors és hatékony kiküszöbölésével párosulnak, akkor Magyarország jó eséllyel válik az Európai Unió sikeres tagjává. Az EU ehhez anyagi támogatást és útmutatást is ad. Ha azonban nem teljesítjük a feltételeket, szankciókkal, euróban mérhető veszteségekkel és a piaci versenyben való további lemaradással kell szembenéznünk. A tagság sikere tehát döntő mértékben rajtunk múlik.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők

és letölthetők a www.vki.hu weboldalról